Ἀριθμ. Πρωτ. 702

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩι ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΤΙΣΕΩΣ ΚΥΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Ἀδελφοὶ καὶ τέκνα ἐν Κυρίῳ,

Χάριτι Θεοῦ εἰσερχόμεθα σήμερον εἰς τὸ νέον ἐκκλησιαστικὸν ἔτος, συνεχίζοντες «διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς»[1] συμμαρτυρεῖν καὶ λόγον διδόναι «περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος»[2], ζῶντες ἐν Ἐκκλησίᾳ, ἐν Χριστῷ καὶ κατὰ Χριστόν, ὁ Ὁποῖος ἐπηγγείλατο νὰ εἶναι μαζί μας «πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»[3].

Παρῆλθον εἰκοσιοκτὼ ἔτη ἀπὸ τήν, συνοδικῇ ἀποφάσει, καθιέρωσιν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς ἑορτῆς τῆς Ἰνδίκτου ὡς «Ἡμέρας προστασίας τοῦ περιβάλλοντος», κατὰ τὴν ὁποίαν ἐν τῷ Ἱερῷ Κέντρῳ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀναπέμπονται εὐχαὶ καὶ ἱκεσίαι «ὑπὲρ τῆς ὅλης δημιουργίας». Ἡ σχετικὴ πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος ἐκάλεσε σύμπαντα τὸν ὀρθόδοξον καὶ τὸν λοιπὸν χριστιανικὸν κόσμον, ὅπως ἀναπέμπῃ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν εὐχαριστηρίους δεήσεις πρὸς τὸν Κτίστην τῶν ὅλων διὰ τὸ «μέγα δῶρον τῆς Δημιουργίας»[4] καὶ ἱκεσίας διὰ τὴν προστασίαν αὐτῆς.

Ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ἡμετέρας Μετριότητος διὰ τὴν ἀπήχησιν καὶ τὴν πλουσίαν καρποφορίαν τῆς ἐν λόγῳ πρωτοβουλίας τῆς Κωνσταντινουπολίτιδος Ἐκκλησίας. Ἀνεδείξαμεν τὰς πνευματικὰς ρίζας τῆς οἰκολογικῆς κρίσεως καὶ τὴν ἀνάγκην μετα-νοίας καὶ ἐπανιεραρχήσεως τῶν ἀξιῶν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἐβεβαιώθη, ὅτι ἡ ἐκμετάλλευσις καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς κτίσεως ἀποτελοῦν διαστρέβλωσιν καὶ κακὴν ἀλλοίωσιν τοῦ χριστιανικοῦ ἤθους καὶ ὄχι ἀναγκαίαν συνέπειαν τῆς βιβλικῆς ἐντολῆς «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε...»[5], ὅτι ἡ ἀντιοικολογικὴ συμπεριφορὰ εἶναι προσβολὴ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ ἀθέτησις τῶν ἐντολῶν Του, καὶ ὅτι λειτουργεῖ κατὰ τοῦ ἀληθοῦς προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ βιώσιμος ἀνάπτυξις εἰς βάρος τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν καὶ τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος.

Ἡ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλη Ἐκκλησία προέβαλε καὶ προβάλλει τὸ οἰκοφιλικὸν δυναμικὸν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἀναδεικνύουσα τὴν εὐχαριστιακὴν χρῆσιν τῆς κτίσεως, τὴν λειτουργίαν τοῦ πιστοῦ ὡς «ἱερέως» τῆς Δημιουργίας, ὁ ὁποῖος ἀδιαλείπτως ἀναφέρει αὐτὴν εἰς τὸν Κτίστην τῶν ἁπάντων, καὶ τὴν ἀνυπέρβλητον ἀξίαν τοῦ

---

[1] Ρωμ. η', 38
[2] πρβλ. Α' Πέτρ. γ', 15
[3] Ματθ. κη', 20
[4] Ἐγκύκλιος ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰνδίκτου, 1/9/1989
[5] Γεν. α', 22

ἀσκητικοῦ πνεύματος, ὡς ἀντιδότου κατὰ τοῦ συγχρόνου εὐδαιμονισμοῦ. Ὄντως, ὁ σεβασμὸς τῆς δημιουργίας ἀνήκει εἰς τὸν πυρῆνα τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως.

Προκαλεῖ ἰδιαιτέραν ἀνησυχίαν τὸ γεγονὸς ὅτι, ἐνῶ εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ οἰκολογικὴ κρίσις συνεχῶς ἐπιτείνεται, ἡ ἀνθρωπότης, ἐν ὀνόματι τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῶν τεχνολογικῶν ἐφαρμογῶν, κωφεύει εἰς τὰς πανταχόθεν ἐκκλήσεις πρὸς ριζικὴν ἀλλαγὴν συμπεριφορᾶς ἀπέναντι εἰς τὴν κτίσιν. Εἶναι προφανὲς ὅτι ἡ προϊοῦσα ἀλλοίωσις τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος ἀποτελεῖ συνέπειαν ἑνὸς συγκεκριμένου προτύπου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τὸ ὁποῖον ἀδιαφορεῖ διὰ τὰς ἀντιοικολογικὰς ἐπιπτώσεις του. Τὰ βραχυπρόθεσμα ὀφέλη ἀπὸ τὴν ἄνοδον τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου εἰς ὡρισμένας περιοχὰς τῆς ὑφηλίου, ἁπλῶς ἐπικαλύπτουν τὴν ἀλογίαν τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ συλήσεως τῆς δημιουργίας. Ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης, ἡ ὁποία δὲν σέβεται τὸν οἶκον τῆς ζωῆς, εἶναι οἰκο-ανομία καὶ ὄχι οἰκο-νομία. Ὁ ἄκρατος οἰκονομισμὸς τῆς παγκοσμιοποιήσεως συμπορεύεται σήμερον μὲ τὴν ἁλματώδη ἀνάπτυξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, ἡ ὁποία, παρὰ τὰ πολλὰ εὐεργετήματά της, συνοδεύεται ἀπὸ ἔπαρσιν ἔναντι τῆς φύσεως καὶ ὁδηγεῖ εἰς ποικιλομόρφους ἐκμεταλλεύσεις αὐτῆς. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος γνωρίζει, ἀλλὰ δρᾷ ὡς νὰ μὴ ἐγνώριζε. Γνωρίζει ὅτι ἡ φύσις δὲν αὐτοανακαινίζεται εἰς τὸ διηνεκές, ἀδιαφορεῖ ὅμως διὰ τὰς ἀρνητικὰς συνεπείας τοῦ «τεχνοπωλίου» διὰ τὸ περιβάλλον. Αὐτὸ τὸ ὄντως ἐκρηκτικὸν μῖγμα τοῦ ἀκράτου οἰκονομισμοῦ καὶ τοῦ ἐπιστημονισμοῦ, ἤτοι τῆς ἀπεριορίστου ἐμπιστοσύνης εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, ἐπιτείνει τοὺς κινδύνους διὰ τὴν ἀκεραιότητα τῆς δημιουργίας καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, σοφῶς καὶ σαφῶς κατωνόμασε τοὺς κινδύνους τῆς «ἰδιονομίας τῆς οἰκονομίας», τῆς αὐτονομήσεως αὐτῆς ἀπὸ τὰς ζωτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου, αἱ ὁποῖαι ὑπηρετοῦνται μόνον ἐντὸς βιωσίμου φυσικοῦ περιβάλλοντος, καὶ προέτεινε μίαν οἰκονομίαν «τεθεμελιωμένην εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου»[6] καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ συγχρόνου οἰκολογικοῦ προβλήματος «ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχῶν τῆς χριστιανικῆς παραδόσεως»[7]. Ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας ἀπαιτεῖ, ἐνώπιον τῶν συγχρόνων ἀπειλῶν, «ριζικὴν ἀλλαγὴν νοοτροπίας καὶ συμπεριφορᾶς» ἀπέναντι εἰς τὴν κτίσιν, πνεῦμα ἀσκητισμοῦ, «ὀλιγαρκείας καὶ ἐγκρατείας»[8], ἔναντι τῆς «ἀπληστίας»[9], τῆς «θεοποιήσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς κτητικῆς στάσεως»[10]. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Σύνοδος ἀνεφέρθη μετ᾽ ἐμφάσεως καὶ εἰς τὰς «κοινωνικὰς διαστάσεις καὶ τὰς τραγικὰς ἐπιπτώσεις τῆς καταστροφῆς τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος»[11].

Ἀκολουθοῦντες τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης, ὑπογραμμίζομεν, εἰς τὴν παροῦσαν ἐγκύκλιόν μας, τὴν στενὴν συνάφειαν τῶν περιβαλλοντικῶν καὶ τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων καὶ τὴν κοινὴν ρίζαν αὐτῶν ἐν τῇ χωρὶς Θεὸν «ἄφρονι καρδίᾳ», ἐν τῇ πτώσει καὶ ἁμαρτίᾳ, ἐν τῇ κακῇ χρήσει τῆς θεοσδότου ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου. Τῆς καταστροφῆς τῆς φύσεως καὶ τῆς κοινωνίας προηγεῖται πάντοτε μία

---

[6] Ἐγκύκλιος, §15

[7] ὅ. π., §15

[8] Ἡ Ἀποστολὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, §10

[9] ὅ. π., §10

[10] Ἐγκύκλιος, §14

[11] ὅ. π.

ἐσωτερικὴ «ἀνατροπὴ τῶν ἀξιῶν», μία πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ καταστροφή. Ὅταν τὸ *ἔχειν* κυριεύσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας, τότε ἡ στάσις μας τόσον ἔναντι τοῦ συνανθρώπου, ὅσον καὶ πρὸς τὴν κτίσιν, εἶναι ἀναποφεύκτως κτητικὴ καὶ ἀνοίκειος. Τὸ «σαπρὸν δένδρον» ποιεῖ, κατὰ τὸ Βιβλικόν, πάντοτε «καρποὺς πονηρούς»[12].

Τονίζομεν, ἀντιστοίχως, ὅτι καὶ ὁ σεβασμὸς πρὸς τὴν κτίσιν καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔχουν τὴν αὐτὴν πνευματικὴν πηγὴν καὶ ἀφετηρίαν, τὴν ἐν Χριστῷ δηλαδὴ ἀνακαίνισιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν κεχαριτωμένην ἐλευθερίαν του. Ὡς ἡ καταστροφὴ τοῦ περιβάλλοντος καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀδικία συμπορεύονται, ἔτσι καὶ ἡ οἰκοφιλικὴ συμπεριφορὰ καὶ ἡ κοινωνικὴ ἀλληλεγγύη εἶναι ἀδιαίρετοι.

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς συγχρόνου πολυδιαστάτου κρίσεως τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ πολιτισμοῦ του καὶ τοῦ οἴκου του, ἀπαιτεῖται πολύπλευρος κινητοποίησις καὶ κοινὴ προσπάθεια. Ὅπως ὅλα τὰ μεγάλα προβλήματα, οὕτω καὶ αἱ σοβοῦσαι ἀλληλοπεριχωρούμεναι κρίσεις τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τῆς κοινωνίας, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀντιμετωπισθοῦν χωρὶς τὴν διαχριστιανικὴν καὶ διαθρησκειακὴν συνεργασίαν. Ὁ διάλογος εἶναι ἐδῶ πρόσφορος χῶρος διὰ νὰ ἀναδειχθοῦν αἱ ὑπάρχουσαι οἰκοφιλικαὶ καὶ κοινωνικαὶ παραδόσεις, διὰ οἰκολογικὴν καὶ κοινωνικὴν εὐαισθητοποίησιν, καθὼς καὶ διὰ ἐποικοδομητικὴν κριτικὴν τῆς ἀποκλειστικῶς τεχνολογικῆς καὶ οἰκονομικῆς προόδου καὶ τῶν ἀτομοκεντρικῶν καὶ κοινωνιοκρατικῶν προτύπων, εἰς βάρος τῆς κτίσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ προσώπου.

Κατακλείοντες, ὑπογραμμίζομεν καὶ πάλιν τὸ ἀδιαίρετον τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν δημιουργίαν καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον, καλοῦμεν πάντας τοὺς ἀνθρώπους καλῆς θελήσεως εἰς τὸν καλὸν ἀγῶνα διὰ τὴν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καὶ τὴν ἑδραίωσιν τῆς ἀλληλεγγύης, καὶ δεόμεθα πρὸς τὸν ἀγαθοδότην Κύριον, πρεσβείαις τῆς Παναγίας τῆς Παμμακαρίστου, νὰ χαρίζῃ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ «καῦσιν καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως»[13] καὶ «παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων»[14].

,βιζ' Σεπτεμβρίου α'
Ὁ Κωνσταντινουπόλεως
διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης πάντων ὑμῶν

---

[12] Ματθ. ζ', 17
[13] Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος, Τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά, Λόγος, πα'
[14] Ἑβρ. ι', 24